

ЕДГАР АЛЪН ПО ЧЕРНАТА КОТКА

Превод от английски: Александра Велева, 1991

chitanka.info

Не очаквам, нито моля да повярвате на най-безумната и същевременно най-проста история, която сядам да запиша. Трябва да съм наистина луд да го очаквам, и то в случай като този, когато сетивата ми отхвърлят собствените си доказателства. Но не съм луд и със сигурност не сънувам. Утре аз ще умра и днес трябва да отхвърля бремето от душата си. Поставям си като непосредствена цел да разкрия пред света — кратко, ясно и без коментари — една поредица от най-обикновени домашни случки. Последствията от тези случки ме потресоха, измъчиха и унищожиха. Няма да се опитвам да ги тълкувам. На мен те донесоха само ужас — на други ще се сторят по-скоро барокови, отколкото страховити. Оттук насетне може би ще се намери някой ум, който да обясни виденията ми по най-прост начин, който да се пали по-трудно от моя и да е по-спокоен и по-логичен ум, способен да открие в обстоятелствата, за които разказвам със страхопочитание, най-обикновен низ от напълно естествени причини и следствия.

От ранно детство бях известен със своето послушание и чувствителност. Така биех на очи с милозливото си сърце, че и другарите ми дори ме взимаха на подбив. Особено много обичах животните — и родителите задоволяваха прищевките ми, като ми подаряваха най-различни домашни животинчета. Сред тях прекарвах повечето от времето си и не познавах по-голямо щастие от това да ги галя и храня. С възмъжаването тази особеност на моя характер се задълбочаваше и когато пораснах, тя стана за мен източник на истинско удоволствие. Едва ли е необходимо да си правя труда да обяснявам естеството и силата на удовлетворението, извлечено по този начин, на онези, които са изпитали радостта от обичта към вярното си и умно куче. В щедрата и всеотдайна любов на животното има нещо, което стига най-бързо до сърцето на онзи, комуто често се е удавал случаят да постави на проверка нищожното приятелство и ефимерната вяръност на съществото, наречено Човек.

Ожених се рано и имах щастieto да попадна на жена, която споделяше вкусовете ми. Забелязала слабостта ми към домашните животни, тя не пропускаше случай да ни снабди с най-симпатичните измежду тях. Имахме птички, златни рибки, чудесно куче, зайци, маймунка и една КОТКА.

Тази котка беше забележително животно, голямо и красиво, съвсем черно и учудващо интелигентно. Тъй като става дума за ум, жена ми, която беше дълбоко в себе си доста суеверна, често намекваше за широко разпространеното схващане, според което всички черпи котки са преобразени вещици. Не че го мислеше наистина — и ако аз го споменавам, то е само защото напоследък хората отново си спомниха това поверие.

Плуто — така се казваше котката — беше мой любим другар в игрите. Хранех го само аз и той непрекъснато вървеше по петите ми из къщата. До такава степен, че трудно успявах да му попреча да не ме следва и по улиците.

Приятелството ни продължи по този начин няколко години, през които общото разположение на духа ми, както и характерът ми — под въздействието на злия дух на алкохола — се бяха променили (срамувам се да го признам) коренно, и то в лош смисъл. С всеки изминат ден ставах по-мрачен, по-раздразнителен, по-равнодушен към чувствата на другите. Самият аз страдах, когато хоках невъздържано жена си. С течение на времето дори започнах да я бия. Естествено животните вкъщи също изпитаха промените в характера ми. Аз не само ги пренебрегнах, но и издевателствах над тях. Към Плуто обаче все още изпитвах достатъчно уважение, за да не си позволя да го измъчвам, макар че без всякакви угризения измъчвах зайците, маймунката и дори кучето, когато случайно или от обич се изпречваха на пътя ми. Но болестта ми постепенно ме завладяваше — защото няма по-страшна болест от алкохола! — и дори Плуто, който старееше и с възрастта стана раздразнителен — дори Плуто започна да изпитва на гърба си резултатите от лошия ми нрав.

Една вечер, прибирайки се силно опиянен вкъщи от едно от градските си свърталища, аз си въобразих, че котката избягва присъствието ми. Сграбчих я и тя, изплашена от грубостта ми, нарани леко ръката ми със зъби. Бях моментално обзет от демоничен бяс. Излязох вън от себе си. Сякаш истинската ми душа излетя от тялото и нещо, по-властно от дяволски бяс, подхранвано от джина, разтърси всяка фибра на съществуването ми. Докопах сгъваемия нож в джоба на самото си, отворих го, сграбчих нещастното животно за врата и съвсем умишлено извадих едното му око! Пламвам, горя, треперя, докато описвам тази пъклена жестокост.

Когато с утрото се възвърна и разумът ми — бях се освободил благодарение на съня от бесовете на блудството — изпитах чувство, което бе наполовина ужас, наполовина угризения, причинени от престъплението, но като цяло то не бе силно и бе доста неопределено, защото душата ми не страдаше. Хвърлих се отново в пиянство и скоро виното удави всички спомени за злодеянието ми.

Междувременно котката постепенно се възстановяваше. Вярно, че с изваденото си око представляваше ужасна гледка, но то явно бе престанало да ѝ причинява болка. Плуто се разхождаше из къщата както обикновено, но — което можеше да се очаква — бягаше в див ужас при всяко мое приближаване. Бях запазил достатъчно от предишното си аз, за да се натъжа от явната неприязън на едно същество, което ме беше обичало толкова много. Скоро обаче това чувство отстъпи пред раздразнението. То пък бе последвано, сякаш целейки окончателната ми и безвъзвратна гибел, от духа на ИЗВРАТЕНОСТТА. Философията не се съобразява с този дух. И въпреки това аз съм убеден, така както съм сигурен в съществуването на душата ми, че извратеността е един от най-изконните пориви на човешкото сърце — една от първичните, неделими способности или чувства, направляващи характера на Човека. Нима има някой, който да не се е улавял стотици пъти в извършването на зло или безсмислено дело само защото знае, че НЕ ТРЯБВА да го върши? Нима не притежаваме вечната склонност, напук на повелята на разума, да престъпваме онова, което е ЗАКОН, само защото знаем, че е такъв? Заявявам, че този дух на извратеност доведе до окончателната ми гибел. Неведомият копнеж на душата да се САМОНАСКЪРБИ — да насили собствената си природа, да извърши зло заради самото зло — беше този, който ме подтикваше да продължавам, докато доведе докрай неправдата, която бях причинил на безобидното животно. Една сутрин най-хладнокръвно надянах примка около шията му и го обесих на клона на едно дърво, обесих го със сълзи на очи и с най-жестоки угризения в сърцето, обесих го, ЗАЩОТО знаех, че с това извършвам грях, смъртен грях, който излага на такава опасност душата ми, че — ако това изобщо е възможно — я поставя извън досега на безграничната милост на Най-милостивия и Най-ужасен Бог.

През нощта, последвала деня на това изключително жестоко деяние, бях събуден от тревога за пожар. Пердетата на стаята ми бяха в

пламъци. Цялата къща гореше. Жена ми, един слуга и аз се спасихме с огромни усилия от огъня. Унищожението беше пълно. Всичките ми земни притежания бяха погълнати и аз се отдадох на отчаянието.

Не желая да се изкушавам от слабостта да установявам връзки между причини и следствия, между бедствието и зверството. Но тъй като разказвам низ от факти, не искам да пропусна и най-малката подробност, която би направила такава връзка възможна. На другата сутрин след пожара аз отидох при развалините. Всички стени, с изключение на една-единствена, се бяха срутили. Изключението се оказа вътрешната, не много дебела, издигаща се някъде по средата на къщата стена, на която е била облежната таблата на кревата ми. Мазилката тук беше устояла на огъня — нещо, което отдадох на това, че бе сравнително прясна. Около стената се бе струпала гъста тълпа и много от хората сезираха в определена част от нея, сякаш я изучаваха много внимателно и подробно. Думите „странно!“, „чудно!“ и много такива подобни възбудиха любопитството ми. Приближих се и върху бялата повърхност видях, сякаш изваяно в барелеф, изображението на гигантска КОТКА. Отпечатъкът учудваше с прецизността си. Около шията на животното имаше примка.

Когато съгледах това видение — защото едва ли можех да го считам за нещо друго — бях обзет от безкрайно удивление и ужас. Но постепенно разсъдъкът ми се притече на помощ. Котката, спомних си аз, бе обесена в една градина, непосредствено до къщата. По време на тревогата тълпата е нахлула на часа в градината — някой е свалил котката от дървото и я е хвърлил през отворения прозорец право в спалнята ми. Направил го е вероятно с цел да ме събули. Срутването на съседни стени е притиснало жертвата на моята жестокост върху прясно измазаната стена и тя се е сляла с мазилката — портретът, който виждах, бе дело на варта, пламъците и амоняка от трупа.

Това обяснение задоволи разсъдъка ми и — макар и не съвсем — и съвестта ми, но въпреки това гореописаният потресаващ факт порази дълбоко въображението ми. Месеци наред не можех да се отърся от видението на котката и през този период в душата ми се върна някакво почувство, което много приличаше на угризение, но не беше. Стигнах дотам да съжалявам за загубата на животинката и да се оглеждам по долните свърталища, които вече по навик посещавах, за

друго домашно животно от същата порода и с подобен вид, което да го замести.

Една вечер, както си седях полузамаян в някаква бърлога, пострашна от собственото ми падение, вниманието ми бе внезапно привлечено от черен предмет, проснат върху една от огромните бъчви с джин или ром, с които най-вече бе обзаведено жилището. Бях гледал втренчено и в продължение на няколко минути същата тази бъчва, поради което се учудих от факта, че не съм забелязал по-рано предмета върху нея. Приближих се и го докоснах с ръка. Беше черна котка — много голяма, почти толкова голяма, колкото Pluto, която приличаше много на него, с изключение на едно: Pluto нямаше нито един бял косъм в козината си, докато тази котка имаше голямо, макар и не ясно очертано, бяло петно, което покриваше почти целите ѝ гърди.

Когато я докоснах, тя веднага се надигна, замърка високо и се отърка в ръката ми, възхитена сякаш от моето внимание към нея. Това тъкмо бе съществото, което търсех. Предложих без колебание на домакина да я купя, но той нямаше никакви претенции към нея — не знаеше откъде е дошла и я виждаше за първи път.

Продължих да я галя и когато си тръгнах, животното прояви желание да ме последва. Разреших му да го стори, като от време на време по пътя за вкъщи се навеждах и го потупвах по гърба. Когато стигнахме, то се почувства веднага у дома и стана бързо любимец на жена ми.

Що се отнася до мен, постепенно започнах да изпитвам към него неприязън. Стана всъщност точно обратното на това, което очаквах. Не зная как, нито защо, но явната му привързаност към мен ме отвращаваше и дразнеше. Постепенно и бавно тези чувства на отвращение и раздразнение прераснаха в разяждаща омраза. Странях от животното и някакво чувство на срам, заедно със спомена за жестоката ми постъпка, ми пречеха да го малтретирам физически. Седмици наред не смеех нито да го ударя, нито да му причиня по някакъв друг начин болка, но полека-лека, много бавно, започнах да изпитвам към него неопишуема ненавист и да избягвам отвратителното му присъствие, сякаш бягах от чума.

Онова, което несъмнено подсилваше омразата ми, бе откритието, направено още на сутринта, след като го доведох вкъщи, а именно че, подобно на Pluto, на него също му липсваше едното око. Точно това

обстоятелство бе причина жена ми да го обича по-силно, защото тя, както вече споменах, притежаваше в голяма степен онова добродушие, което бе по-рано отличителната черта на характера ми и извор на най-прости и невинни удоволствия.

С нарастването на погнусата ми към нея обаче слабостта на котката към мен като че ли ставаше все по-голяма. Следваше ме по петите, и то така упорито, че едва ли читателят би могъл да си го представи. Щом сядах и тя се шмугваше под стола или ми скачаше в скута, като ме обсипваше с отвратителни милувки. Тръгнеш ли нанякъде, непременно се завираше в краката ми, като едва не ме препъваше, или пък забиваше дългите си остри нокти в дрехата ми и се покатерваше по нея, докато стигнеше гърдите ми. В такива моменти копнеех да я убия с един удар, но не го правех отчасти поради спомена за предишното си престъпление и най-вече — нека си го призная веднага — поради абсолютния страх, с който това животно ме изпълваше.

Това беше повече от страх пред физическото насилие, но на мен ми е трудно да го определя по друг начин. Почти се срамувам да си призная — да, дори и от тази килия за тежки престъпления, аз се срамувам да си призная, че потресът и ужасът, които животното ми вдъхваше, бяха подсилвани от една от най-безумните фикции на човешкото съзнание. Не един път жена ми вече ми бе обръщала внимание върху естеството на бялото петно, за което стана дума и което беше единствената видима разлика между странното животно и убитото от мен. Читателят сигурно си спомня, че това петно, макар и голямо, бе първоначално с неясни очертания, но много бавно и малко по-малко — толкова незабелязано, че дълго време разсъдъкът ми се бореше да го отхвърли като плод на въображението — петното започна да придобива съвсем ясни очертания. Боя се да го изрека, но само поради тази причина или най-вече заради това аз мразех и се страхувах от животното и щях да се отърва от това чудовище. АКО ИМАХ СМЕЛОСТ. Та, петното се беше превърнало — о, ужас, на път съм да назова нещо отвратително, нещо зловещо — бе се превърнало в рисунката на БЕСИЛО! — о, окаяна и злокобна машина на ужаса и на престъплението, на последния гърч и на смъртта!

Нещастieto ми надхвърляше всякакви човешки понятия за нещастие. Една ПЪРВОБИТНА ГАДИНА, чийто събрат бях

унищожил, една ПЪРВОБИТНА ГАДИНА да причини на МЕН — на мен, човека, създаден по Величайше Божие подобие — такава непоносима скръб! И — о, мъка — нито денем, нито нощем не можех да намеря благодатта на покоя! Денем животното не ме оставяте нито миг сам, а нощем се будех час по час от неописуемо страшни сънища, в които СЪЩЕСТВОТО дишаше горещо в лицето ми, а голямата му тежест — истински кошмар, от който не можех да се отърва — бе легнала завинаги върху СЪРЦЕТО ми.

Под натиска на тези мъчения нищожният остатък от доброто в мен изчезна. Всичко най-съкровено в мен се предаде на злите помисли — на най-черните и най-злонамерени мисли. Обичайното ми дотогава лошо настроение прерасна в омраза към всичко наоколо и към цялото човечество, а най-честият и смирен потърпевш на внезапните, чести и неуправляеми изблици на ярост, на които вече сляпо се поддавах, беше за съжаление безропотната ми жена.

Веднъж тя ме придружи до мазето на старата сграда, където бедността ни бе принудила да живеем, за да свърша нещо, свързано с домакинството. Котката тръгна след мен по стръмните стълби и ме препъна така, че щях да се строполя надолу с главата, което ме докара до лудост. Вдигнах една секира и, забравил в гнева си детинския страх, който дотогава бе спирал ръката ми, аз се засилих да я стоваря върху животното. Естествено ударът щеше да се окаже фатален за него, ако нещо не му бе попречило. Той бе предотвратен от ръцете на жена ми. Разярен до крайност от намесата ѝ, обхванат от някаква демонична фурия, аз изтръгнах ръката си от нейните и забих секирата в мозъка ѝ. Без звук и вопъл тя се свлече мъртва на земята.

След като извърших това отвратително престъпление, аз се заех, напълно умишлено, със задачата да скрия тялото. Знаех, че не мога да го изнеса от къщата нито през деня, нито през нощта, без да рискувам да ме забележат съседите. Най-различни планове обсебиха съзнанието ми. Мина ми през ума да нарежа тялото на малки парченца и да ги изгоря. После реших да изкопая гроб в мазето. След малко ми хрумна да го хвърля в кладенеца на двора, после пък да го сложа в кутия като стока, да го пакетирам по обичайния начин и да извикам носач, за да го изнесе от къщата. Най-сетне се сетих за нещо, което счетох за най-подходящо. Реших да я вградя в мазето, както монасите през средновековието са вграждали жертвите си.

Мазето бе твърде удобно за тази цел. Беше с много чупки, а и наскоро го бяха измазали и поради влажния въздух мазилката не се бе втвърдила. Освен това една от стените имаше издатина — вероятно лъжлив комин или камина — измазана, за да не загрозява вътрешността на избата. Не се съмнявах, че точно там много лесно ще разградя тухлите, ще вмъкна тялото и ще вдигна отново предишната стена, и то така, че никое човешко око да не може да се усъмни.

Моите пресмятания не ме измамиха. Свалих тухлите с помощта на железен лост и след като облегнах тялото на стената отвътре и го придържах през цялото време изправено, иззидах без особени затруднения отново стената отпред, както си беше първоначално. Намерих вар, пясък и чоп, и, взимайки всички необходими предпазни мерки, приготвих мазилка, която да не се различава от тази наоколо, и много внимателно замазах тухлите. Когато свърших, изпитах удовлетворение, защото всичко беше както трябва. По нищо не се познаваше, че стената е била разградена. Почистих мръсотията по земята много щателно. Огледах се тържествуващо и си казах: „Ето че поне тук усилията ми не бяха напразно.“

Следващата ми стъпка бе да се огледам за животното, което бе станало причина за толкова нещастия, защото най-сетне бях твърдо решен да го убия. Нямахме ни най-малко съмнение каква щеше да бъде съдбата му, ако ми бе попаднало в този момент, но явно лукавото животно се бе уплашило от силата на гнева ми и сега предпочиташе да не ми се мярка пред очите. Не ми е възможно да опиша, нито пък човек може да си представи дълбокото и блажено чувство на облекчение, което изпълни сърцето ми благодарение на отсъствието на омразното животно. То не се появи и през нощта, така че поне една нощ, първата, откакто се бе настанило в къщата, аз можах да спя здраво и спокойно, да, СПАХ дори с тежестта на убийството върху гърдите си.

Отминаха вторият и третият ден, а мъчителят ми все не се появяваше. Най-сетне дишах като свободен човек. Чудовището, ужасено, бе напуснало завинаги къщата! Няма да го виждам повече! Бях на върха на щастието! Вината от тъмното ми дело почти не ме безпокоеше. Беше направено известно разследване, но аз отговарях с готовност на всички въпроси. Дори се предприе издирване, но

естествено нямаше какво да се открие. Бях убеден в бъдещото си благоденствие.

На четвъртия ден от убийството в къщата най-ненадейно пристигнаха група полицаи и започнаха отново да проучват мястото. Тъй като бях убеден в непроницаемостта на скривалището ми, не изпитах никаква тревога. Служителите на реда ме помолиха да ги придружа в проверката им. Нито една ниша и нито едно ъгълче не убягнаха от погледите им. Накрая, за трети или четвърти път, те слязоха в мазето. Едно мускулче дори не ми трепна. Сърцето ми биеше спокойно, както бие в съня на невинния. Избродихме от край до край мазето. Бях скръстил ръце на гърдите си и се разхождах напред-назад най-невъзмутимо. Полицаяте бяха напълно задоволени и се готвеха да си тръгват. Сърцето ми ликуваше и аз не можах да се сдържа. Горях от желание да кажа нещо, макар и само една дума, за да потвърдя тържеството си и да подсиля убеждението им, че съм невинен.

— Господа — заявих аз, докато полицаите понечваха да тръгнат нагоре по стълбите, — щастлив съм, че успях да разсея подозренията ви. Желая на всички ви добро здраве и малко повече благовъзпитаност. Между другото, господа, това е много добре построена къща — в свирепото си желание да кажа нещо незначително, не съзнавах какво говоря, — бих казал, една **ИЗКЛЮЧИТЕЛНО** добре построена къща. Тези стени — нима си тръгвате, господа? — тези стени са много солидни — и тук, обзет от фукливо безумие, почуках силно с бастуна в ръката си точно върху мястото, зад което бе вграден трупът на жената на моя живот.

Дано Бог ме опази, дано Бог ме спаси от Сатаната! Още не беше отекнал ударът ми, когато получих ответ от някакъв глас в гроба! Беше вик, отначало приглушен и насечен като хълцането на дете, но после, бързо набрал мощ и въздигнал се в един-единствен висок и продължителен писък, съвсем неестествен и нечовешки — някакъв вой — някакъв крясък-ридание, едновременно рожба на ужаса и на тържеството, вик, какъвто може да дойде само от ада, нададен в хор от гърлата на прокълнатите на вечни мъки и от демоните, които ликуват в проклятието.

Безумие е да описвам собствените си мисли. Залитайки, аз едва се довлякох до отсрещната стена. За миг групата на стълбите остана неподвижна, сякаш вкаменена от изключителността на ужаса и страха.

Но в следващия миг дузина здрави ръце вече работеха по стената. Тя направо се срути. Тялото, вече много разложено, цялото в съсиреци от кръв, стоеше изправено пред очите, на зрителите. Върху главата, със зейнала кървава муцуна и едно-единствено огнено око, седеше отвратителният звяр, чието лукавство ме бе прелъстило в убийство и чийто издйнически глас ме предаде в ръцете на палача. Бях зазидал чудовището в гроба.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.